

Raadsvoorstel

Onderwerp:	Vervolgproces grootschalige wind- en zonne-energie De Kempen
Datum B&W Besluit:	30 oktober 2018
Vergaderdatum:	13 november 2018
Registratienr.:	18.10652
Opsteller:	Katelijne van Thiel
Portefeuillehouder:	Wethouder P. van de Noort

Voorstel

Te besluiten om:

1. Kennis te nemen van de uitkomsten van het 'Haalbaarheidsonderzoek grootschalige wind- en zonne-energie De Kempen'.
2. In te stemmen met het uitvoeren van een vervolgproces voor een uitwerking van toetsingskaders en beleid voor grootschalige zonne- en windenergie in de Kempen, met als eerstvolgende stap het uitvoeren van een plan MER.
3. In te stemmen met het betrekken van stakeholders bij de beleidsvorming (participatie in beleidsvorming).

Inleiding

De Kempengemeenten Bergeijk, Bladel, Eersel, Oirschot, en Reusel-De Mierden hebben als doel energieneutraal te worden. Om aan deze ambitie te kunnen voldoen is onder andere grootschalige opwekking van duurzame energie noodzakelijk. Wind- en zonneparken zijn in de Kempen de meest rendabele technieken hiervoor, maar hebben grote ruimtelijke impact.

Proces

In maart 2018 is de 'Notitie grootschalige wind- en zonne-energie in De Kempen' (hierna: de Notitie) voorgelegd aan alle Kempencolleges. Alle colleges hebben ingestemd met het vervolgproces om te komen tot het zetten van vervolgstappen voor het ontwikkelen van beleid voor, en de ontwikkeling van grootschalige wind- en zonne-energie in de Kempen. Uw raad is van dit besluit op de hoogte gesteld via een raadsinformatiebrief.

Het opstellen van de Notitie was noodzakelijk om commitment te krijgen tussen de Kempengemeenten onderling en de provincie. Dit commitment heeft geresulteerd in een samenwerkingsovereenkomst tussen de deelnemende partijen. De provincie heeft vervolgens ook capaciteit (1/5 fte) en financiële middelen beschikbaar gesteld om de Kempen te ondersteunen in het vervolgproces. Dit commitment was tevens evident om in overleg te kunnen treden met Enexis/TenneT over de beschikbaarheid van de netwerkcapaciteit. Ook heeft deze samenwerking ertoe geleid dat de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) de Kempen bijstaat met expertise in het vervolgproces. Tot slot heeft de Metropoolregio Eindhoven (MRE) een budget van €80.000,- beschikbaar gesteld voor het inhuren van een projectleider voor dit proces.

De volgende te nemen stap was het onderzoeken van de haalbaarheid van de realisatie van wind- en zonneparken. In juni is opdracht verleend om een technische (inclusief wet- en regelgeving), landschappelijke en sociaal/maatschappelijke analyse op te stellen om op die manier in beeld te brengen welke locaties in De Kempen kansrijk zijn voor de ontwikkeling van wind- en zonneparken. Daar bovenop is in de opdracht gevraagd om te onderzoeken of in bepaalde gebieden in de Kempen een energielandschap kan worden ontwikkeld, waar primair energie wordt opgewekt door middel van wind- en zonneparken.

Het haalbaarheidsonderzoek wordt nu ter kennisname aan u voorgelegd. Dit onderzoek geeft inzicht in locaties die mogelijk kansrijk zijn om verder te ontwikkelen. Het is nadrukkelijk niet de bedoeling dat de raad nu een beslissing neemt om potentiële ontwikkellocaties of een deel daarvan daadwerkelijk in ontwikkeling te (laten) nemen. Dat komt pas aan de orde na vaststelling van de beleidskaders en het doorlopen van het bijhorende participatietraject.

De provincie eist dat voorafgaand aan de opstelling van beleidskaders een planMER wordt opgesteld. Het opstellen van een planMER voor het gehele grondgebied van de Kempen is te kostbaar. Omdat

nu eerst een haalbaarheidsonderzoek is opgesteld, kan de planMER toegespitst worden op de potentiële ontwikkellocaties die in het haalbaarheidsonderzoek als kansrijk zijn benoemd.

Aan de raad wordt gevraagd toestemming te verlenen om de ontwikkellocaties uit het haalbaarheidsonderzoek aan een planMER te onderwerpen. De kansrijke gebieden, worden daarmee getoetst op eventuele milieukundige belemmeringen. Tijdens de uitvoeringsfase van de planMER is het van belang ook de omgeving en andere stakeholders uitgebreid mee te nemen. Het haalbaarheidsonderzoek heeft geleid tot een eerste inkadering. Op basis van de uitkomsten van de planMER en het participatietraject kan een aantal potentiële ontwikkellocaties afvallen.

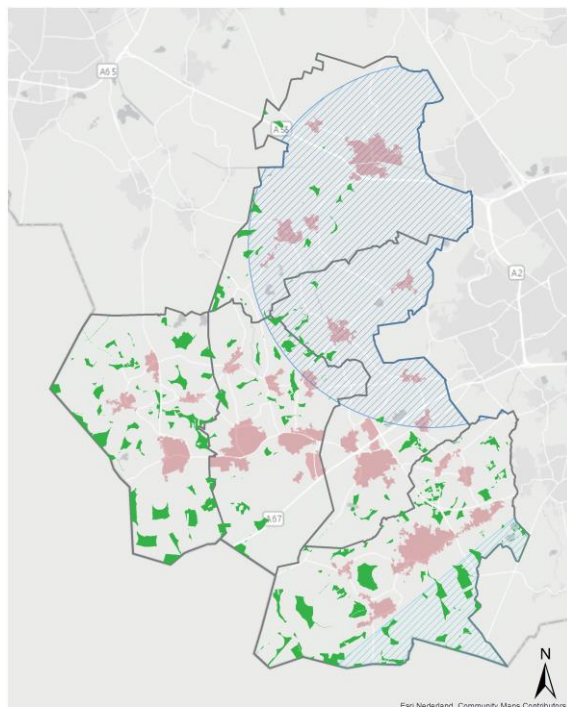
De uitkomsten van het haalbaarheidsonderzoek, de planMER en het participatieproces zijn vervolgens input voor het beleid en de toetsingskaders. Het beleid en de toetsingskaders worden ter vaststelling aan de vijf gemeenteraden voorgelegd.

Bij de verschillende Kempen gemeente zijn reeds principeverzoeken ingediend om wind- en zonneparken te ontwikkelen. Kempenbreed is door de colleges besloten dat deze principeverzoeken nu niet worden gehonoreerd in afwachting van de opstelling van de beleidskaders. In een raadsinformatiebrief is aan u uitgelegd waarom dit een noodzakelijke keuze is voor het behalen van onze energiedoelstelling en bent u over die keuze geïnformeerd. Deze uitzondering geldt niet voor die principeverzoeken die al voor dit besluit in behandeling waren, te weten het initiatief van De Pals in Bladel en van VHTAC in Reusel-De Mierden.

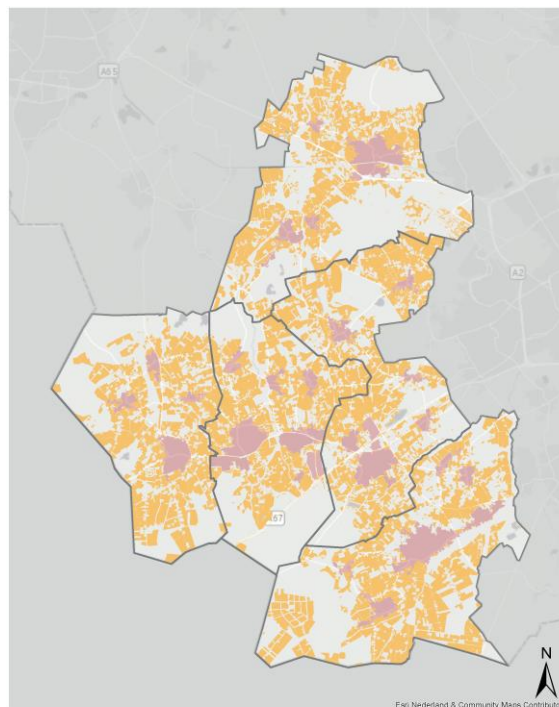
Haalbaarheidsonderzoek

In het haalbaarheidsonderzoek is een aantal kansenkaarten opgenomen. Op deze kansenkaarten kunt u zien welke locaties in de Kempen kansen bieden voor het ontwikkelen van windparken of zonnevelden. Onderstaand zijn de kansenkaarten voor windenergie en zonne-energie in beeld. Dit zijn nadrukkelijk geen locaties waarvoor al vaststaat dat daar daadwerkelijk ontwikkelingen gaan plaatsvinden. De kaarten laten zien waar ontwikkelingen technisch en landschappelijk mogelijk zijn.

Kansrijk voor Windenergie (GROEN)

Kansrijk voor Zonne-energie (ORANJE)

Door meer regie te voeren op de ontwikkelingen kan meer duurzame energie opgewekt worden. Dit is mogelijk door bijvoorbeeld gecombineerde energielandschappen aan te wijzen. Het

haalbaarheidsonderzoek geeft een beeld van de potentie van energielandschappen. In een vervolgfase (planMER) wordt ook de invulling van deze energielandschappen nader uitgewerkt.

Naast technische en landschappelijke eisen is aandacht besteed aan sociale en maatschappelijke voorwaarden. Daarnaast geeft het rapport in de bijlage bij het haalbaarheidsonderzoek inzicht in een financiële afdracht die van ontwikkelaars gevraagd kan worden voor het instellen van een omgevingsfonds en/of duurzaamheidsfonds. Deze wijkt af van de gevraagde afdracht in de Notitie, die na verdiepend onderzoek te hoog bleek te zijn.

Beoogd doel

Een zorgvuldig proces doorlopen om te onderzoeken waar de meest geschikte locaties zijn voor de realisatie van grootschalige wind- en zonne-energie in de Kempen.

Argumenten

1.1 De Kempengemeenten hebben de ambitie dat zij in 2025 energieneutraal willen zijn.

Het haalbaarheidsonderzoek laat zien dat het grootschalig opwekken van duurzame energie noodzakelijk is. Voor zonneweides gaat dit gepaard met een zonneladder¹. Stap een van de zonneladder is het plaatsen van zonnepanelen op daken. Hiermee behalen we slechts 26% van de doelstelling. De volgende treden (2 en 3) op de zonneladder hebben nog veel minder potentie, namelijk slechts 1%. Ook de potentie langs infrastructuur is slechts 1%. We moeten hoe dan ook verder kijken naar het gebied De Kempen. Het haalbaarheidsonderzoek laat zien waar dan de mogelijkheden liggen voor zowel wind als zon.

1.2 Er is een taakstelling opgelegd vanuit Europese en landelijke wetgeving om energie te besparen en grootschalige duurzame energie op te wekken.

Vanuit het Rijk hebben gemeenten namelijk de opdracht gekregen om de potentie van duurzame energie opwekking in beeld te brengen. Het is dus geen vrijblijvende keuze of we kiezen voor grootschalige opwekking van energie, maar de keuze staat wel open op welke manier we aan deze taak in de Kempen gezamenlijk uitvoering gaan geven. Wanneer we dit niet zelf invullen, dan wordt hiertoe van hogerop een opdracht opgelegd. Op dit moment lopen wij als Kempengemeenten voorop.

1.3 De provincie eist dat voorafgaand aan de opstelling van ruimtelijke kaders een planMER (milieueffectrapportage) wordt opgesteld.

Deze planMER brengt de milieugevolgen in beeld en ondersteunt bij het maken van strategische afwegingen. Het is wenselijk om alleen die gebieden op te nemen in de planMER die wellicht in aanmerking komen voor grootschalige opwekking. Dit zijn de gebieden die in het haalbaarheidsonderzoek zijn aangewezen als 'kansrijk'.

Wanneer u kennis neemt van de uitkomsten van het haalbaarheidsonderzoek en de raad instemt met het opstellen van een planMER voor alle kansrijke locaties kan de volgende stap gezet worden in het proces om te komen tot beleidsvorming. Het planMER geeft op hoofdlijnen inzicht in de gevolgen op het milieu. Wanneer de gevolgen voor het milieu niet te verantwoorden zijn, dan valt deze potentiële ontwikkellocatie af. Het planMER is algemeen en dient als onderbouwing voor het ruimtelijk beleid. Wanneer een locatie later tot ontwikkeling komt moet de ontwikkelaar voor eigen rekening nog een projectMER opstellen die specifiek ingaat op locatieniveau als bekend is welke voorzieningen op welke plaatsen worden aangebracht. Dit geldt ook voor initiatieven die zich eerder gemeld hebben, zoals de VHTAC.

1.4 Het haalbaarheidsonderzoek besteedt naast technische en landschappelijke voorwaarden aandacht aan sociale en maatschappelijke kaders.

De sociale en maatschappelijke kaders zijn bijvoorbeeld het toepassen van participatie in de beleidsvorming en participatie bij de ontwikkeling van wind- en/of zonneparken. Bij participatie in de beleidsvorming wordt bedoeld op het informeren van de raad en stakeholders in het proces, waarbij in eerste instantie uitleg wordt verstrekt over het proces om te komen tot beleidsvorming. Later kan input

¹ De 'zonneladder' is een strategie van de toepassing van zonnepanelen op eerst de meest wenselijke naar steeds minder wenselijke locaties. De treden zijn als volgt 1. daken (inclusief agrarische bebouwing); 2. braakliggende gronden/pauzelandschappen, voormalige stortplaatsen, parkeerplaatsen; 3. langs grootschalige infrastructuur; 4. agrarische gronden en 5 natuur.

wordt verzameld die bijdraagt aan het daadwerkelijk ontwikkelen van toetsingskaders. Aan de vijf gemeenteraden wordt tenslotte voorgesteld om beleidskaders vast te stellen.

Participatie in de ontwikkeling heeft betrekking op het creëren van een leefbaarheids- en/of duurzaamheidsfonds en de mogelijkheid voor inwoners van de Kempengemeenten om mee te profiteren van een ontwikkeling. Diverse vormen van ontwikkelparticipatie worden nog nader uitgewerkt (bijvoorbeeld obligaties, zonnepaneeldelen of dorpsmolens).

2.1 Realisatie van de klimaatdoelstellingen samen met de andere Kempengemeenten.

Door samen te werken met de andere Kempengemeenten creëren we meer energie, slagkracht en bundelen we onze inspanningen. Juist door het commitment in de Kempen sluiten provincie en RVO aan en krijgen we financiële ondersteuning van het MRE om in de Kempen te komen tot resultaten.

2.2 Een gelijk speelveld in de Kempen creëren voor initiatiefnemers.

Kempenbreed beleid geeft een gelijk speelveld voor initiatiefnemers die zonnevelden en/of windparken willen ontwikkelen in onze gemeenten. Hierdoor weten zowel de gemeenten als de initiatiefnemers wat de uitgangspunten zijn in de gehele Kempen. Alle verzoeken tot ontwikkelingen worden getoetst aan dezelfde kaders. Dit voorkomt 'concurrentie' tussen de Kempengemeenten.

2.3 Meer regie over de realisatie van zonnevelden en windparken.

De ontwikkelingen rondom duurzame energie gaan snel. Technieken worden rendabeler maar ook de (landelijke) ambities om meer duurzame energie op te wekken worden scherper. Het afgelopen jaar hebben de verschillende Kempengemeenten gemerkt dat er veel interesse is in de Kempen om duurzame energie op te wekken. Door Kempenbreed beleid op te stellen vindt afstemming plaats tussen diverse ontwikkelingen, zodat een groter en beter eindresultaat kan worden bereikt. Met andere woorden: er wordt voorkomen dat een ontwikkeling aan een gemeentegrens een betere/rendabelere ontwikkeling in dezelfde of in de buurgemeente blokkeert. Met gedegen beleid zijn de Kempengemeenten hier op voorbereid en zijn heldere kaders beschikbaar wanneer een initiatief wel of niet een vergunning krijgt.

2.4 Zoveel mogelijk draagvlak voor grootschalige energieopwekking in de Kempengemeenten.

In het beleid worden sociale kaders opgenomen. Een eerste aanzet hiertoe is gedaan in de Notitie. Voor een exploitant van een zonneveld of windpark is een bijdrage in een leefbaarheidsfonds een vereiste. Van dit leefbaarheidsfonds profiteren de omwonende van de energie installatie, zodat zij ook merkbaar directe voordelen ervaren. Voorbeelden waarop de leefbaarheid van de direct omwonenden vergroot kan worden is bijvoorbeeld via een buurtbus, fietspaden netwerk of een speeltuintje. Daarnaast is de mogelijkheid om financieel te participeren in het initiatief als wens in de Notitie opgenomen. Dit om inwoners zowel financieel voordeel als betrokkenheid te ervaren. In het haalbaarheidsonderzoek is nogmaals naar voorgenoemde aspecten gekeken en in het vervolgproces wordt dit nader uitgewerkt tot beleid en toetsingskaders.

2.5 Mogelijkheden creëren voor nieuwe duurzame ontwikkelingen.

In de Notitie is ook een Duurzaamheidsfonds opgenomen. Exploitanten van een zonneveld of windpark moeten een gedeelte van de rendementen van een wind- of zonnepark in dit fonds storten. Hiermee worden nieuwe duurzame projecten ontwikkeld in de Kempen. Initiatiefnemers uit de Kempen kunnen aanvragen indienen om gebruik te maken van het fonds. Hierdoor ondersteunen we een grote groep inwoners en bedrijven in de Kempen met verdere stappen in hun verduurzaming. Voorbeelden waarop het Duurzaamheidsfonds hierin kan helpen zijn hulp bij energiebesparing voor minima of omwonenden van een windpark, het realiseren van zonnepanelen op sportaccommodaties of dorpshuizen of het geven van educatie over energie op scholen. In het haalbaarheidsonderzoek is nogmaals naar voorgenoemde aspecten gekeken en in het vervolgproces wordt dit nader uitgewerkt tot beleid en toetsingskaders.

2.6 Om de toepassing van duurzame energie mogelijk te maken, is een uitbreiding van de infrastructuur van Enexis nodig.

De netwerkbeheerders kampen in het gehele land met verzoeken tot uitbreiding van het bestaande infrastructurele netwerk. Uit gesprekken met Enexis blijkt dat gebieden waar samenwerking is en concrete plannen worden uitgewerkt sneller in aanmerking komen voor aanpassing van het netwerk. Vanuit de Kempengemeenten zijn we het gesprek aangegaan met Enexis voor de, te verwachten, benodigde energie-infrastructuur voor grote energie installaties. Hieruit blijkt dat het bestaande

netwerk slechts ruimte biedt voor nog enkele grote windmolens en een beperkte oppervlakte aan zonneparken nadat windpark De Pals in Bladel en het windpark van NHTAC in Reusel zijn gerealiseerd.

In de Kempen is slechts één groot KV-station op het bedrijventerrein Hapert aanwezig. Daarnaast zijn een aantal middenspanningsstations in het gebied aanwezig, maar deze zijn voornamelijk bij de woonkernen gestationeerd, terwijl duurzame energieopwekking voornamelijk in het buitengebied ontwikkeld zullen worden. Een uitbreiding van het netwerk is noodzakelijk, maar is volgens Enexis financieel slechts haalbaar als er een uitgewerkt, onderzocht en politiek gedragen plan ligt. Op die manier is het mogelijk om de kosten op de verschillende initiatieven die komen te verhalen. Met Enexis vindt periodiek overleg plaats over de bestuurlijke besluitvorming en de vervolgstappen in de Kempen.

2.7 Het MRE heeft € 80.000 beschikbaar gesteld zodat een projectleider is aangesteld om het proces te begeleiden.

Inmiddels is deze projectleider gestart. De projectleider begeleidt en ondersteunt de Kempengemeenten. Over de behaalde resultaten moet verantwoording worden afgelegd bij het MRE. Daarnaast is het MRE gestart met het traject tot het opstellen van een Regionale Energie Strategie. De Kempen zullen de bevindingen uit het haalbaarheidsonderzoek inbrengen in het RES, waarbij duidelijk wordt gemaakt dat in de komende periode met een planMER en een uitgebreid participatieproces wordt toegewerkt naar de vaststelling van beleids- en toetsingskaders. Pas dan zijn potentiële ontwikkellocaties in beeld.

Als de Kempen haar potentie voor energieopwekking optimaal benut is het mogelijk de Kempische doelstelling om energieneutraal te worden te behalen. Enig tempering van de verwachtingen van het MRE om daarnaast energie te produceren voor het stedelijk gebied is essentieel.

3.1 Door participatie kan kennis opgehaald worden bij stakeholders uit de regio.

We willen tijdens het verdere proces inwoners, belangengroeperingen en andere stakeholders betrekken. Om hun mee te nemen in de uitdaging waar we voor staan en de wijze waarop we die kunnen invullen. Door gezamenlijk het gesprek aan te gaan ontstaat er betrokkenheid en begrip. Ook kan er bij partijen kennis en meningen worden opgehaald.

3.2 Door participatie ontstaat draagvlak.

Naast procesparticipatie, willen we ook inzetten op financiële participatie. Dit wordt uitgewerkt via het leefbaarheids- dan wel duurzaamheidsfonds en eventueel via aandelen dan wel obligaties. Hiermee creëren we betrokkenheid en verdelen we zowel de lasten als de lusten.

Consequenties

In vervolg op dit raadsbesluit wordt gezamenlijk met de andere Kempengemeenten en de samenwerkingspartners provincie Noord-Brabant, RVO, MRE en Enexis het vervolgproces opgepakt. Waaronder de planMER waarin nader wordt onderzocht welke locaties geschikt zijn voor grootschalige wind- en zonne-energie. Dit wordt in afstemming met allerlei stakeholders uit de samenleving gedaan.

Natuurlijk heeft dit ook consequenties. In alle Kempengemeenten zijn ontwikkelaars actief die graag op korte termijn een zonneweide of windpark willen realiseren. Kempensbreed is in oktober 2018 afgesproken om principeverzoeken nu niet te honoreren, omdat enerzijds de juiste toetsingskaders ontbreken en anderzijds niet de beste projecten tot ontwikkeling komen. Dit lijkt te leiden tot vertraging in de totale ontwikkeling van de productie van duurzame energie. Maar een zorgvuldige voorbereiding en afweging leidt op termijn tot meer energieproductie en betere ontwikkeling van de beste locaties in de Kempen. Wanneer nu alsnog aan enkele locaties medewerking wordt verleend vooruitlopend op het opstellen van beleid in de Kempen, kan dit ertoe leiden dat onrust ontstaat onder inwoners (het nimby-effect, Not-In-My-Back-Yard, als niet onderbouwd kan worden waarom een specifieke locatie tot ontwikkeling komt, terwijl de beleidskaders niet zijn vastgesteld) en dat dit leidt tot vertraging in de uitvoering van volgende projecten.

Een andere mogelijke consequentie is dat op basis van kaarten die in het haalbaarheidsonderzoek zijn opgenomen ontwikkelaars grondposities gaan innemen en grondprijzen gaan stijgen. Gelet op het aantal verkennende gesprekken over ontwikkellocaties en een aantal principeverzoeken dat is

ingediend, heeft een aantal ontwikkelaars reeds gesproken met grondeigenaren. Deze werkelijkheid doet niets af aan de gekozen procedure om stapsgewijs toe te werken naar beleidsvorming.

Financiën

In de samenwerkingsovereenkomst tussen de Kempengemeenten en de provincie Noord-Brabant zijn afspraken gemaakt over de kostenverdeling van benodigde onderzoeken. De provincie betaalt 50% van de onderzoekskosten. De overige 50% wordt verdeeld over de vijf Kempengemeenten. In de begroting is hiervoor € 50.000 voor Reusel-De Mierden gereserveerd.

Samen Doen

We hebben voor de zomer een factor C sessie gehouden met de werkgroep. In die sessie hebben we de verschillende stakeholders in kaart gebracht. Daarnaast is een procesplanning opgesteld waarin ook de communicatie momenten zijn opgenomen. In de periode naar de behandeling van het voorliggende raadsvoorstel wordt bovendien een uitgebreid communicatie en participatieproces uitgewerkt. Hierbij is zowel interne als externe communicatie noodzakelijk. Dit proces wordt een stappenplan waarmee we toewerken naar beleid en toetsingskaders.

Vervolg

De vervolplanning ziet er als volgt uit;

- December 2018: resultaten haalbaarheidsonderzoek naar raad
- Januari 2019: start planMER (via aanbesteding) en beleidvorming (inclusief participatie traject voor stakeholders)
- Juni 2019: planMER gereed
- September 2019: besluitvorming toetsingskader en beleid
- Eind 2019: principe verzoeken behandelen en starten ontwikkelingen

Bijlagen

1. Haalbaarheidsonderzoek grootschalige wind- en zonne-energie
2. Infographic grootschalige wind- en zonne-energie

het college van burgemeester en wethouders,

T. Thijs
secretaris (wnd.)

J. Eugster
burgemeester (wnd.)

Raadsbesluit

Vergaderdatum:	18 november 2018
Onderwerp:	Haalbaarheidsonderzoek grootschalige wind- en zonne-energie De Kempen
Registratienummer:	

De raad van de gemeente Reusel-De Mierden;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 19 oktober 2018

Besluit

Te besluiten om:

1. Kennis te nemen van de uitkomsten van het 'Haalbaarheidsonderzoek grootschalige wind- en zonne-energie De Kempen'.
2. In te stemmen met het uitvoeren van een vervolgproces voor een uitwerking van toetsingskaders en beleid voor grootschalige zonne- en windenergie in de Kempen, met als eerstvolgende stap het uitvoeren van een plan MER.
3. In te stemmen met het betrekken van stakeholders bij de beleidsvorming (participatie in beleidsvorming).

De raad voornoemd,
de griffier,

de voorzitter,

J.C.M. van Berkel

J. Eugster